

Zwaar populistisch gepraat over zorg-ICT met filosofisch sausje

Op 26 november 2018 verscheen op het online magazine ICT&Health een opmerkelijk artikel met als kop [“Hegeliaanse dialectiek: laat je geen oor aan naaien!”](#) Het was een artikel van de gastauteur Ulco Schuurmans – arts maatschappij & gezondheid bij GD Hart voor Brabant. Het verscheen onder de redactionele verantwoordelijkheid van ICT&Health. Het artikel valt op door de toonzetting. Er is sprake van een sterk populistische stellingname in het debat over eHealth, zorg-ICT, privacy en big-data. De auteur spreekt over het een oor aangenaaid worden door een kleine pressiegroep of belanghebbende elite. Hij vraagt zich af of hij als representant van een argeloze slapende massa niet het slachtoffer is van negatieve Hegeliaanse dialectiek. De pressiegroepen zouden er ook niet zo “frisse” belangen op na houden. Het op een zeer negatieve wijze aanzetten van de verschillen tussen voor- en tegenstanders van ongebreideld gebruik van ICT in de zorg kan gerust een vorm van populisme in het debat erover genoemd worden. Daarbij blijkt Schuurmans het aangehaalde filosofische fundament niet goed te kennen. In het debat over zorgvuldig omgaan met elektronische gegevens in de zorg is het artikel niet bepaald een fijnzinnige en afgewogen bijdrage .

Negatieve Hegeliaanse dialectiek

Volgens de auteur bedacht de filosoof Georg Wilhelm Friedrich Hegel begin 19de eeuw het dialectisch systeem. [Dialectiek is een redeneervorm](#) die d.m.v het gebruik van tegenstellingen naar waarheid probeert te zoeken. Daarbij kom je, volgens Schuurman, door het confronteren van these en antithese tot een nieuwe synthese. Daar zit volgens hem op zich niets kwaads in, tenzij men dat voor de niet zo “frisse” belangen van critici gaat gebruiken. Hij vervolgt ...

"Een kleine groep (vaak een elite of fanatieke actiegroep) ziet graag iets gebeuren. Bijvoorbeeld een product, oplossing of zienswijze aan de man brengen. Daarvoor is de instemming van de rustig slapende massa nodig."

Hij stelt dan dat pressiegroepen een probleem creëren of een dreiging scheppen die opgelost moet worden, waarna acties, petitie's etc komen die beleidsmakers en politici tot daden moeten aanzetten. Tussen de regels door lees je het beroep op het gezonde verstand / de ervaringen van het volk tegenover het gedachtengoed van critici.

Fichte

Het schema these-antithese-synthese (letterlijk stelling-tegenstelling-samenstelling) is een voorstelling van een bepaald type argumentatie, dat is opgesteld door de Duitse filosoof [Johann Gottlieb Fichte](#) en niet door [Georg Wilhelm Friedrich Hegel](#). Het is zelfs zo dat Hegel dit argumenteerschema slechts in één boek van hem ter sprake bracht en dan nog in de context van het bespreken van de gedachten van de filosoof [Immanuel Kant](#). In Hegels beschouwing van processen is niet sprake van these-antithese-synthese, maar van abstract-negatie-concreet. In iedere historische ontwikkeling zit volgens Hegel een mogelijkheid (abstract), een proces van ontwikkeling en ervaring (negatie) en een eindpunt (concreet). (bron Wikipedia). Het aanhalen van de filosofische terminologie door Schuurman is dan ook verre van

nauwkeurig.

Populistisch

Het online-magazine ICT&Health staat bekend om het eigenlijk kritiekloos propageren van nieuwe ICT-ontwikkelingen in de zorg. Zo bont als het in dit artikel op hun website gebracht wordt maakte men het nooit. Het schetsen van een argeloze massa die door activisten in een bepaalde richting wordt geduwd is verre van de waarheid. Het is eerder zo dat een groep ongebreideld positieve, weinig kritische propagandisten van ICT in de zorg, een groepering tegenover zich ziet met een kritische insteek naast een samenleving die afwacht wat er over haar heen komt. De manier waarop Schuurman nu het debat een draai geeft is alleen maar te duiden als een vorm van populisme die zich tegen wetenschap en kritisch denken afzet.

Zorg-ICT

Het debat over het gebruik van ICT in de zorg is niet gebaat bij een dergelijke stellingname. Een wijd verbreid misverstand is het om te denken dat critici van big-data, mensen die voor privacy opkomen tegen het gebruik van ICT in de zorg zouden zijn. Dat is geenszins het geval. Wat men wel wil is dat er over fundamentele kwesties wordt nagedacht alvorens allerlei zeer ingrijpende initiatieven worden ontplooid. Luisteren naar elkaar in het debat kan tot constructieve oplossingen leiden.

W.J. Jongejan, 30 november 2018